

70-річчя

академіка НАН України Ю.Р. ШЕЛЯГА-СОСОНКА

10 січня виповнилося сімдесят років видатному вченому в галузі ботаніки і екології, Заслуженому діячеві науки і техніки України академіку НАН України Юрію Романовичу Шелягу-Сосонку.

З його ім'ям пов'язані вагомі результати досліджень стосовно центральних проблем теорії геоботаніки і класифікації, районування, картування, асоційованості видів, а також еволюції рослинного покриву.

Ю.Р. Шеляг-Сосонко розробив теорію формування ценопопуляційної структури ареалу видів і класифікації видових та популяційних фітоценотипів. Ним висунута і обґрунтована ідея створення фітоценогенетичної класифікації рослинності на основі історичних світ, еколого-ценотичних груп і фітогенетичних комплексів та сформовано науковий напрям — еволюційно-ценотичне дослідження лісів.

Народився Ю.Р. Шеляг-Сосонко у Києві в родині службовця. Після закінчення Чернівецького держуніверситету працював лаборантом кафедри ботаніки цього ж навчального закладу, де займався впорядкуванням гербарію та здійснив ряд геоботанічних експедицій під керівництвом відомого вченого професора І.В. Артемчука.

У 1959 р. Ю.Р. Шеляг-Сосонко вступає до аспірантури Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного АН України. На формування і розвиток молодого вченого значний вплив справили такі видатні природодослідники, як О.В.Поварніцин і Є.М. Лавренко. В 1964 р. Юрій Романович успішно захищає кандидатську дисертацію й залишається працювати в Інституті ботаніки.

У 1971 р. його обирають завідувачем відділу систематики і географії рослин, а у 1976 р. — відділу геоботаніки, який він очолює й понині. В 1972 р. вчений захистив докторську дисертацію. З 1979 р. по 1984 р. Юрій Романович — заступник директора з наукової роботи інституту. В 1976 р. його обирають членом-кореспондентом, а у 1990 р. — дійсним членом НАН України. У 1985 р. йому присвоюють звання професора.

Ю.Р. Шеляг-Сосонко відомий у світі як авторитетний знавець неморальних лісів Європи. З 1976 р. він очолює роботи з геоботанічного вивчення широколистяних лісів України, а з 1985 р. — лісів європейської частини Росії та Кавказу, з 1986 р. — виконує функції керівника розділу «Широколистяні ліси Східної Європи» міжнародної програми «Карта рослинності Європи», є президентом Українського комітету підтримки програми ООН щодо навколишнього середовища, а також головою багатьох комісій і робочих груп з питань формування й реалізації екологічної політики в Україні.

Для Юрія Романовича характерний органічний синтез глибоких теоретичних і прикладних досліджень. Сьогодні він активно працює в галузі фітоценології, фітосозології, флорології, фітогеографії. Вчений здійснив логіко-методологічний і теоретичний аналіз сучасної геоботаніки як цілісної системи знання про рослинний покрив. Визначивши її предмет, методи і концептуальний апарат, Ю.Р. Шеляг-Сосонко вперше запропонував метод парадигмального аналізу геоботанічного знання та опублікував монографію «Методологія геоботаніки», яка є піонерною в цій галузі.

Вчений вперше у практиці заповідної справи здійснив системний метод оцінки раритетних фітоценозів і розробив принципи їх виділення. На базі цих досліджень він разом із співавторами видав багатотомну серію монографій, а також першу в світі «Зелену книгу України», ідеї якої виявилися співзвучними прийнятій значно пізніше в Ріо-де-Жанейро Конвенції про біорізноманіття.

Юрій Романович запропонував методологію організації поліфункціональної мережі заповідного фонду і окремих заповідних об'єктів згідно з доведеною ним поліфункціональною роллю рослинності в біосфері і в різних сферах життєдіяльності людства. Ним обґрунтована необхідність переходу до створення заповідної мережі як цілісної територіально і функціонально неперервної системи, що забезпечує міграцію генофонду і підтримку екологічної рівноваги на всій території України. Цей підхід реалізований при підготовці проекту Закону України «Про національну екомережу України». Ю.Р. Шеляг-Сосонко був одним з провідних виконавців багатьох державних документів, що стосувалися охорони довкілля і сталого розвитку України, — законів Верховної Ради України, Указів Президента України, Постанов Кабінету Міністрів України.

Вчений є автором і співавтором більш як 450 наукових праць, у тому числі 28 монографій. Він успішно поєднує наукову роботу з науково-педагогічною. Підготував 26 кандидатів і 7 докторів наук. Створена ним геоботанічна школа визнана світовою науковою громадськістю.

Завдяки яскравому інтелекту, великій працелюбності, вмінню дискутувати і активно відстоювати свою наукову позицію, безкомпромісності, щедрості душі вчений завоював глибоку повагу всіх, хто працює і спілкується з ним.

Наукова громадськість сердечно вітає Юрія Романовича з ювілеєм, бажає йому міцного здоров'я, творчої наснаги, довгих і щасливих років життя та нових творчих здобутків і звершень на ниві ботанічної науки.